

Fragment de [«Sociologia de la llibertat»](#), Volum III del «Manifest per una Civilització Democràtica» d'[Abdullah Öcalan](#). Publicat en català per [Descontrol Editorial](#) (2025). Pàgines 381-388.

El llegat del socialisme real

El comunisme va ser un dels primers moviments a reaccionar conscientment contra el sistema capitalista. Els seus fundadors Karl Marx i Friedrich Engels van reconèixer haver intentat desenvolupar el seu contrasistema sobre la base de tres fonts primàries: la filosofia alemanya, l'economia política anglesa i el socialisme utòpic francès. Podria semblar que van prendre el materialisme dialèctic de la filosofia alemanya, la seva teoria del valor de l'economia política anglesa i el concepte de lluita de classes del socialisme utòpic francès. Van desenvolupar una interpretació nova sintetitzant aquestes tres fonts. La seva primera incursió en l'oposició es va produir entre els anys 1840 i 1850, un període de greu crisi capitalista que els va afectar bastant, donant lloc a l'esperança que el sistema podria ser destruït immediatament. En aquest moment, Alemanya lluitava per mantenir la seva unitat nacional, mentre que a França la república tenia els seus propis problemes. Anglaterra, pel seu costat, estava en el seu apogeu com a potència hegemònica del sistema. Les revolucions populars de 1848 a Europa es van considerar un senyal que aquesta esperança es compliria. El «Manifest comunista» de Karl Marx i Friedrich Engels va ser concebut com un programa general per a aquestes revolucions¹. Mentrestant, la Lliga Comunista es va establir com el primer partit o organització internacionalista. Aquestes dues iniciatives indiquen clarament que esperaven l'èxit i la victòria de la crisi del capitalisme i dels moviments revolucionaris populars.

Quan es van suprimir les revolucions, Marx i Engels van sentir la necessitat d'examinar el capitalisme més a fons. Karl Marx es va exiliar a Londres, establint-se en la *kaaba* del capitalisme², on es va mantenir en contacte amb Friedrich Engels. La Primera Internacional de 1864 va ser producte d'aquest període. Un esdeveniment igual d'important en aquest moment va ser comprendre que la revolució podria retardar-se. Això va fer necessari un treball evolutiu més prolongat, per al qual podrien ser adequats els sindicats i el treball parlamentari. Encara que la Comuna de París de 1871 va renovar les esperances, la ràpida supressió de l'aixecament va conduir a centrar-se cada vegada més en qüestions com la dictadura, el poder i l'Estat. Es va prendre una posició favorable a l'estat nació centralitzat el que va provocar l'oposició d'anarquistes. Això va donar lloc als primers debats sobre revisionisme.

La Segona Internacional es va establir en 1889 sota una ombra de xovinisme nacional. Vladimir Lenin, en el seu treball «La revolució proletària i el renegat Kautsky»³, diria «revisionisme» al que es va viure durant aquest període i culpava al Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD: Partit Socialdemòcrata d'Alemanya) –el partit original sota Eduard Bernstein) de liderar aquest revisionisme. La Revolució d'Octubre russa va reforçar de nou les esperances que la utopia comunista pogués fer-se realitat (aconseguint el que la

1 Marx, Karl, and Friedrich Engels. 2016. «Manifesto del Partido Comunista». En Obras Escogidas, 1. Vol. 1. Akal.

2 Petit edifici cúbic situat al pati de la Mesquita Major de La Meca, que conté una pedra negra sagrada. La Meca és considerada per la comunitat musulmana la Casa de Déu i l'objectiu de les seves peregrinacions.

3 Lenin, Vladimir Ilich. 1918. «La Revolución Proletaria y El Renegado Kautsky.» Kommunist.

Comuna de París no va poder). Aquesta revolució va ocasionar esdeveniments a escala mundial. El suport al moviment d'alliberament nacional turc-kurd d'Anatòlia va ser una primera contribució a l'èxit de l'era de l'alliberament nacional. La primerenca mort de Lenin, el període de "lluita contra el liquidacionisme", la construcció socialista, la lluita antifeixista durant la Segona Guerra Mundial, el Pacte de Varsòvia establert en oposició a l'OTAN durant la Guerra Freda, el treball fet en els viatges espacials, la competència econòmica amb el capitalisme i el suport generalitzat als moviments d'alliberament nacional van ser esdeveniments clau.

La Tercera Internacional es va formar en 1919, però igual que en la Segona Internacional, es van viure liquidacions internes a causa d'un bloqueig entorn de la qüestió de l'estat nació. La Rússia soviètica anava a ser la nova candidata per a l'hegemonia i tindria influència en un terç del planeta. En última instància, la Rússia soviètica deixaria abandonats a la seva sort als moviments socialistes dels diferents estats nació i seguiria el mateix camí revisionista que l'SPD alemany, encaminant al Partit Comunista de la Unió Soviètica cap al capitalisme. D'altra banda, les efímeres resistències xinesa (període sota Mao de 1960 a 1976) i albanesa no van aconseguir produir cap resultat. La ràpida integració dels moviments d'alliberament nacional i els moviments obrers sindicalistes en el sistema capitalista, seguit de la renúncia oficial de la Xina al socialisme real en la dècada de 1980, a més de Rússia i els seus aliats seguint el seu exemple en la dècada de 1990, van posar fi a l'era.

Els dos-cents anys d'experiència (si prenem la Revolució Francesa com a punt de partida) que van donar lloc a aquests moviments anomenats del socialisme real ens permeten fer una avaluació:

1) Semblaven oposar-se principalment als monopolis privats sense criticar el capitalisme d'Estat, ni en termes de poder ni de monopoli de capital, la qual cosa conduïa a una anàlisi superficial del poder i de l'Estat. Aquests moviments tenien una fe profunda en la seva capacitat per a construir el socialisme si aconseguïen prendre el control de l'Estat i convertir-se en el poder governant. No se'ls va ocórrer res més. Fins i tot van interpretar la democràcia com la dictadura d'una de les dues classes (la burgesia o el proletariat). Van fer una anàlisi molt limitada del capitalisme com a resultat de la seva dependència de l'economia política anglesa.

2) Semblaven desconèixer la base classista de la modernitat o, almenys, no veïen motiu per a analitzar-la. I quan ho van fer, el resultat va ser una desviació total cap a la dreta. No van ser capaços d'entendre el capitalisme, primer pilar de la modernitat, més enllà de les dicotomies patró-treballador, benefici-salari, valor-plusvàlua, per a veure que el capitalisme era un mode d'acumulació que havia existit des de la societat sumèria. No van considerar els tres-cents anys de capitalisme de les ciutats italianes el començament del sistema, sinó que van tractar l'aparició del capitalisme a l'Anglaterra i els Països Baixos del segle XVI com una espècie de començament de la història. Es va lloar l'industrialisme, el segon pilar de la modernitat. No es va criticar el seu vincle qualitatiu amb el capitalisme ni els posteriors inconvenients relacionats. Al contrari, va ser tractat com un salvador. En considerar a l'estat nació, el tercer pilar, com un pas endavant, van deixar la porta entreoberta al posterior xovinisme nacional i social. En lloc del confederalisme, preferien l'estat nació centralitzat. Igual que historiadors i historiadores tradicionals de la civilització,

no van poder evitar avaluar l'altra cara de la modernitat com a "moviments retrògrads, latents, bàrbars i reaccionaris que inverteixen les rodes de la història".

3) En acceptar ideològicament com a ciència la forma materialista més vulgar del positivisme, van cometre un error històric també en aquest camp. Van tractar el socialisme que van construir com a científic, de la mateixa manera que les revolucions de Darwin i Newton en les àrees de la biologia i la física. El seu enfocament sociològic mai va anar més enllà d'un vulgar darwinisme. No tenien la necessitat de determinar les diferències qualitatives de la naturalesa social; en el seu lloc, creien que estaven subjectes a les mateixes lleis naturals que la primera naturalesa, deixant la porta oberta a un determinisme rígid. Durant la fase de desenvolupament posterior, els seus seguidors van aprofitar aquesta obertura per a equiparar fins i tot les interpretacions més vulgars amb rígids fets científics.

4) No van analitzar el poder en general ni l'estat nació en particular; consideraven que l'estat nació estava compost per comissions que gestionaven els assumptes de la burgesia. La deficiència més important de la seva teoria era la incapacitat de comprendre que el poder, particularment l'estat nació, era la forma més concentrada de capitalisme monopolista. La seva anàlisi no era més que una afirmació de l'estat nació. Estaven segurs que el socialisme es podria construir millor amb un estat nació. No sols eren incapaços de superar l'anàlisi de Hegel sobre l'Estat, sinó que estaven segurs que si aconseguien prendre l'Estat, podrien utilitzar-lo per a realitzar tota classe d'ajustos i establir la llibertat i la igualtat. La relació entre socialisme i democràcia és una de les qüestions majors que van abordar més superficial i incorrectament. Les revolucions russa i xinesa es van dur a terme seguint aquest plantejament. Altres aplicacions del poder d'alliberament nacional i de la socialdemocràcia no van aconseguir produir gens diferent. L'única cosa que els diferenciava del capitalisme privat era la seva preferència pel capitalisme d'Estat, tal com mostra la seva utilització del poder.

5) La seva crítica de la civilització és encara més superficial i insignificant. No van reconèixer que la fase de la civilització capitalista és part de la civilització històrica, l'última baula de la cadena principal. No van sentir la necessitat de determinar el caràcter de poder que tenia la naturalesa de la històrica acumulació creixent. No van pensar que el seu sistema fàcilment pogués convertir-se en un tipus similar de poder i civilització. En lloc de comprendre que el poder és capital acumulat, brutícia, guerres, mentides, lletjor i tortura, van intentar desenvolupar teories sobre com podria utilitzar-se per a aconseguir el progrés històric. La història ha demostrat que les seves opinions eren insensates i equivocades.

6) No sentien que tinguessin la necessitat d'analitzar les forces anticivilització que constitueixen el segon pol de la dialèctica històrica a la qual semblen adscriure's. El que comenten sobre aquestes forces és, en general, negatiu. En contrast, no han deixat d'elogiar el caràcter progressista del colonialisme capitalista a Amèrica, Àsia i Àfrica, acusant els seus oponents de defensar les antigues societats. Tenia molt a veure amb les seves realitats de classe burgesa i petitburgesa el fet que no fossin capaços de veure que el pol oposat de la civilització tenia un gran significat, tradició democràtica, resistència i llibertat, i que havia perseguit la igualtat i la justícia i experimentat la comunalitat. No eren capaços de veure-ho, perquè els qui procedeixen d'aquestes classes no tenen la mirada preparada per a veure aquestes realitats.

7) Un enfocament metodològic positivista, universalista, lineal-progressiu de la naturalesa va conduir a concebre el socialisme com una cosa inevitable i que era qüestió de temps. L'escatologia dels llibres sagrats, d'algun mode, es reflecteix en el socialisme. Es descrivien les societats com a models que evolucionaven de mode lineal, de la societat primitiva a l'esclavista, passant pel feudalisme i el capitalisme, per a arribar finalment al socialisme. Aquí entra en joc una espècie de fatalisme. En l'arrel d'aquestes concepcions dogmàtiques, que ens afecten profundament, estava el fatalisme religiós i la creença en l'apocalipsi. Quan es va entendre això, ja era massa tarda. Van ser incapaços de veure que la naturalesa social té essencialment un caràcter moral i polític i que els sistemes de civilització erosionaven aquests trets, substituint-los per vulgars regles de dret i administració estatal. La modernitat capitalista va dur a terme aquest procés fins a una profunditat i amplitud il·limitades, donant lloc a una crisi econòmica i social, així com a una crisi del poder i de l'Estat. No van preveure que el correcte, el bo i el bell, és un sistema confederal democràtic que garanteixi per complet el caràcter moral i polític de la societat i, per a això, avanci sobre la base de la política democràtica. No s'ha fet una anàlisi d'aquest tipus. No van ser capaços d'entendre que una societat lliure, igualitària i democràtica no podia establir-se a través dels aparells poder i de l'Estat i, que, més aviat, es trobava en contradicció amb aquests aparells. D'aquesta manera, no van ser capaços de crear una teoria i pràctica de convivència amb la modernitat capitalista sobre la base d'una pau ben fonamentada i sobre la base que una part accepti l'existència de l'altra. Quan s'accepta la revolució-poder-socialisme com a paradigma fonamental, no hauria de sorprendre que només sigui possible el capitalisme d'Estat.

Una altra raó per la qual el moviment del socialisme real va derivar en capitalisme d'Estat està relacionada amb la seva base de classe. Haig de tornar a emfatitzar que la burgesia i la petita burgesia, així com la burocràcia que en la seva major part procedeix d'aquestes classes, no van trobar el que esperaven en els monopolis privats, no van poder acumular capital i, de fet, van esgotar el que tenien. Llavors, l'única opció era utilitzar l'Estat per a convertir-se en un capitalista col·lectiu. La burgesia nacional i el capitalisme nacional no són més que això. Adquireixen així una posició molt ferma com a monopoli col·lectiu basat en el capitalisme d'Estat, o, dit d'una altra manera, com a estat nació. Per això l'estatisme nacional del socialisme real té molt més poder que el d'altres estats nació. Aquesta base material també explica per què van poder reconciliar-se fàcilment amb la modernitat i integrar-se en ella.

8) Els moviments feministes, ecologistes i culturals han estat vistos com un obstacle per a la lluita de classes. Però l'extrema colonització que han sofert les dones, no sols en termes de treball, sinó també colonització dels seus cossos i ànimes, no s'ha analitzat amb la suficient serietat. En tractar de resoldre aquestes qüestions, el socialisme real no va aconseguir superar les normes d'igualtat del dret burgès. Aquesta mà d'obra, que és alhora la més antiga i la més nova, així com la que queda sense remunerar amb més freqüència o, en el millor dels casos, rep remuneració mínima, d'acord amb la història dominada pels homes, no són més que objectes. És clar que la classe que s'analitza és la masculina. L'ecologia es va abordar de mode similar. No sols no es van preveure aquests problemes, sinó que es va considerar que tenien un efecte negatiu en el conjunt de la lluita de classes. Els moviments culturals, per part seva, es van considerar el renaixement d'una cosa antiga i, per tant, com alguna cosa més que pertorbava la lluita de classes. El resultat final va ser una ideologia de classe abstracta i desvinculada de tota possible aliança i asfixiada per l'economicisme.

9) La divisió de classes no es considerava un desenvolupament negatiu en termes morals i polítics. En lloc d'això, s'avaluava com a positiu, progressista i necessari per a la llibertat, una etapa inevitable. No es va comprendre que acceptar la divisió de classes era estar objectivament al servei del poder i de les classes estatals. L'esclavitud, la servitud i ser proletariat es van interpretar com el preu a pagar pel progrés històric i quedar lliures de la naturalesa. No obstant això, podem afirmar que, per contra, les tres divisions de classe són essencialment el mateix i no té res a veure amb el progrés i la llibertat. La societat moral i política conviu amb aquesta divisió de classes i hem de lliurar una lluita moral, política i intel·lectual contra la divisió.

No podem dir que els actuals successors dels doscents anys del moviment del socialisme real hagin passat per una transformació radical, per molt que hi hagi hagut una limitada autocrítica. No obstant això, estan passant per una gran crisi de confiança i s'han afeblit. Així i tot, és un moviment que té un lloc en la història i encara que fos incapaç de superar el sistema capitalista, el va posar en escac. Va exercir un paper simultàniament positiu i negatiu per a arribar on ens trobem ara. La seva crisi és part de la crisi estructural del sistema. No obstant això, és important reconèixer el socialisme real com la fase que més ha influït en els qui s'oposaven al sistema i, considerant les lliçons del seu llegat, seria l'enfocament adequat veure'l com a part de la construcció de la modernitat democràtica i, en conseqüència, relacionar-se amb ell i formar aliances des d'aquesta perspectiva.

EDITORIAL
DESCONTROL

ABDULLAH ÖCALAN

MANIFEST PER UNA
CIVILIZACIÓ DEMOCRÀTICA
VOLUM III

SOCIOLOGIA DE LA LLIBERTAT